3. SINIF · TÜRKÇE · YAZMA

Cümle Bilgisi

Cümle nedir, nasıl kurulur? 5N1K, hikâye unsurları, sebep–sonuç, soru–ünlem ve olumlu–olumsuz cümlelerle cümle treni yola çıkıyor!

Bu konuda neler öğreneceğim?

- Anlamlı ve kurallı cümle kurarım.
- Cümlede 5N1K sorularının cevaplarını bulurum.
- Hikâyenin kişi, yer, zaman ve olay unsurlarını belirlerim.
- Sebep–sonuç ilişkisi olan cümleleri ayırt ederim.
- Soru, ünlem, olumlu ve olumsuz cümleleri tanırım.

1 Cümle Nedir?

Bir duygu, düşünce, istek ya da olayı **tam olarak** anlatan kelime dizisine **cümle** denir.

📌 **Cümle yazarken**

- Cümle **büyük harfle** başlar.
- Cümlenin sonuna uygun noktalama işareti konur: **nokta (.)**, **soru işareti (?)** ya da **ünlem (!)**.
- Kurallı cümlede işi bildiren kelime (yüklem) genellikle **en sonda** bulunur: *Ali okula **gitti**.*

~~✘ okula gitti Ali~~	✔ Ali okula gitti.
~~✘ kitap ben okudum bir~~	✔ Ben bir kitap okudum.
~~✘ güzel bugün çok hava~~	✔ Bugün hava çok güzel.

2 5N1K Soruları

Bir cümleyi ya da metni tam anlamak için altı soru sorarız. Bu sorulara **5N1K** denir.

Soru	Neyi sorar?	Örnek cümlede cevabı
Kim?	İşi yapan kişi	Ali
Ne?	Yapılan iş	top oynadı
Nerede?	Yer	parkta
Ne zaman?	Zaman	dün akşam
Nasıl?	Durum, biçim	neşeyle
Niçin?	Sebep	hava güzel olduğu için

✏️ **Örnek cümle**

Ali dün akşam parkta hava güzel olduğu için arkadaşlarıyla **neşeyle** top oynadı.

3 Hikâye Unsurları

Unsur	Sorusu	Açıklama
Kişiler (kahramanlar)	Kim?	Olayları yaşayan insan, hayvan ya da varlıklar
Yer (mekân)	Nerede?	Olayın geçtiği yer
Zaman	Ne zaman?	Olayın geçtiği zaman
Olay	Ne oldu?	Hikâyede yaşananlar

Kaybolan Tavşan

Bir varmış bir yokmuş, küçük bir tavşan varmış. Bu tavşan, sonbahar günlerinden birinde ormanda kaybolmuş. Şaşkın şaşkın etrafına bakınırken bir kirpiyle karşılaşmış. Kirpi ona yol göstererek tavşanı evine kadar götürmüş.

✏️ **Bu hikâyenin unsurları**

Kişiler: tavşan, kirpi · **Yer:** orman · **Zaman:** sonbahar · **Olay:** Kaybolan tavşana kirpinin yol göstermesi

4 Sebep – Sonuç Cümleleri

Bir olayın **nedenini (sebebini)** ve bu nedenle ortaya çıkan **durumu (sonucunu)** birlikte anlatan cümlelere **sebep–sonuç cümlesi** denir.

✏️ **Sebep ve sonucu bulalım**

Hava çok soğuduğu için (sebep) herkes mont giydi (sonuç).

Herkes mont giydi (sonuç) çünkü hava çok soğudu (sebep).

Yağmur yağdı, bu yüzden maç ertelendi (sonuç).

📌 **İpucu kelimeler**

- **için, -dığı için, -dığından, çünkü, bu yüzden, bu nedenle**
- Sebebi bulmak için **"Niçin?"** sorusunu sorarız.

5 Cümle Çeşitleri

Cümle	Özelliği	Örnek
Soru cümlesi	Bir şey öğrenmek için sorulur. Sonuna **?** konur.	Yarın pikniğe gelecek misin?
Ünlem cümlesi	Sevinç, korku, şaşkınlık gibi güçlü bir duyguyu anlatır. Sonuna **!** konur.	Eyvah, otobüsü kaçırdık!
Olumlu cümle	İşin, oluşun gerçekleştiğini bildirir.	Kitabımı okudum.
Olumsuz cümle	İşin gerçekleşmediğini bildirir (-ma/-me, değil, yok).	Kitabımı okumadım. Kalem benim değil.

⚠️ **Dikkat!**

Ünlem cümlesini yalnızca ünlem işaretinden değil, **anlattığı duygudan** tanırız. “Aa, ne güzel bir sürpriz” cümlesi sevinç anlattığı için sonuna ünlem gelir.

Adı Soyadı: ..... Sınıfı: ..... Tarih: ...../...../20.....

3. SINIF TÜRKÇE · ÇALIŞMA KÂĞIDI

Cümle Bilgisi

Kaybolan Tavşan

Bir varmış bir yokmuş, küçük bir tavşan varmış. Bu tavşan, sonbahar günlerinden birinde ormanda kaybolmuş. Şaşkın şaşkın etrafına bakınırken bir kirpiyle karşılaşmış. Kirpi ona yol göstererek tavşanı evine kadar götürmüş.

1. Cümlelere göre soruları cevaplayınız.

1) "Ali dün kütüphanede sessizce kitap okudu." → **Kim** okudu?
a) sessizce **b)** kütüphanede **c)** Ali **d)** dün

2) "Öğrenciler teneffüste bahçede voleybol oynadı." → **Nerede** oynadı?
a) voleybol **b)** öğrenciler **c)** teneffüste **d)** bahçede

3) "Annem sabah erkenden pazara gitti." → **Ne zaman** gitti?
a) sabah erkenden **b)** annem **c)** gitti **d)** pazara

4) "Kedi yavaşça masadan indi." → **Nasıl** indi?
a) masadan **b)** yavaşça **c)** kedi **d)** indi

5) "Ayşe çok yorgun olduğu için erken yattı." → **Niçin** erken yattı?
a) erken **b)** Ayşe **c)** çok yorgun olduğu için **d)** yattı

6) "Zeynep bahçede çiçek topladı." → Zeynep **ne yaptı**?
a) çiçek topladı **b)** kitap okudu **c)** bahçede yürüdü **d)** resim çizdi

2. "Kaybolan Tavşan" hikâyesine göre soruları cevaplayınız.

1) Hikâyenin kahramanları kimlerdir?
a) Tavşan ve tilki **b)** Tavşan ve kurt **c)** Tavşan ve kirpi **d)** Kirpi ve kurbağa

2) Hikâye nerede geçmektedir?
a) Şehirde **b)** Çölde **c)** Ormanda **d)** Denizde

3) Hikâye hangi mevsimde geçmektedir?
a) Kışın **b)** Yazın **c)** İlkbaharda **d)** Sonbaharda

4) Hikâyenin olayı hangisidir?
a) Kaybolan tavşana kirpinin yol göstermesi **b)** Tavşanın evine misafir çağırması
c) Kirpinin ormanda kaybolması **d)** Tavşanla kirpinin yarışması

3. Cümlelerde istenen bölümü işaretleyiniz.

1) "Yağmur yağdığı için maç ertelendi." → **Sebep** hangisidir?

a) Yağmur yağdığı için **b)** maç ertelendi

2) "Çok çalıştığı için sınavdan yüksek not aldı." → **Sonuç** hangisidir?

a) sınavdan yüksek not aldı **b)** Çok çalıştığı için

3) "Trafik yoğun olduğundan okula geç kaldı." → **Sebep** hangisidir?

a) okula geç kaldı **b)** Trafik yoğun olduğundan

4) "Buzda kaydığı için düştü." → **Sonuç** hangisidir?

a) Buzda kaydığı için **b)** düştü

5) Hangisi sebep–sonuç cümlesi **değildir**?

a) Hasta olduğu için okula gelmedi. **b)** Su içmediği için başı ağrıdı.

c) Sabah kahvaltıda peynir yedim. **d)** Geç kaldığımızdan koştuk.

4. Cümlelerin sonuna gelmesi gereken işarete göre tabloya yazınız.

Yarın pikniğe gelecek misin · Aa, sınavdan tam not aldım · Bu hediyeyi kim gönderdi · Eyvah, balonum patladı · Saat kaçta buluşacağız · Vay canına, ne kadar büyük bir kelebek · Kardeşim bahçede oynuyor · Her sabah süt içerim

? Soru işareti	**! Ünlem işareti**	**. Nokta**

5. Cümleleri olumlu ve olumsuz olarak ayırınız.

Bugün okula gittim. · Ödevimi henüz bitirmedim. · Kardeşim sütü sevmez. · Parkta arkadaşlarımla oynadık. · Yarın yağmur yağmayacak. · Bu kalem benim değil. · Kitabımı okudum.

Olumlu	**Olumsuz**

6. Boşluklara uygun kelimeleri yazınız.

1) Susadığım için bir bardak _____ içtim.

a) masa **b)** su **c)** top **d)** kalem

2) Kütüphaneye gidip bir _____ ödünç aldım.

a) çorap **b)** kitap **c)** bisiklet **d)** tabak

3) Kar yağınca çocuklar bahçede _____ yaptı.

a) güneşlenme **b)** kum havuzu **c)** deniz banyosu **d)** kardan adam

4) Dişlerimi fırçalamadan önce fırçama _____ sıktım.

a) macun **b)** reçel **c)** boya **d)** çorba

5) Yorgun olduğum için erkenden _____ gittim.

a) yüzmeye **b)** yatmaya **c)** dans etmeye **d)** koşmaya

7. Karışık kelimelerle anlamlı ve kurallı cümleler yazınız.

1) okula | erken | Ali | gitti.

.....

2) koydu. | Zeynep | defterini | masaya

.....

3) Küçük | bahçede | köpek | oynuyor.

.....

4) okudu? | kitabı | Bu | kim

.....

5) Bugün | güzel! | çok | hava

.....

8. İfadeler doğruysa D, yanlışsa Y kutusunu işaretleyiniz.

İfade	D	Y
1) Cümleler büyük harfle başlar.		
2) Kurallı cümlede işi bildiren kelime genellikle en başta bulunur.		
3) “Niçin?” sorusu cümlenin sebebini buldurur.		
4) “Kitabımı okumadım.” olumlu bir cümledir.		
5) Hikâyede olayın geçtiği yere “mekân” da denir.		

9. Aşağıdaki çalışmaları yapınız.

1) 5N1K sorularının hepsine cevap veren bir cümle yazınız.

2) “çünkü” kelimesini kullanarak bir sebep–sonuç cümlesi yazınız.

3) Bir soru cümlesi ve bir ünlem cümlesi yazınız.

🔑 Cevap Anahtarı

1. 1) c 2) d 3) a 4) b 5) c 6) a

2. 1) c 2) c 3) d 4) a

3. 1) a 2) a 3) b 4) b 5) c

4. ? Soru işareti: Yarın pikniğe gelecek misin, Bu hediyeyi kim gönderdi, Saat kaçta buluşacağız ! Ünlem işareti: Aa, sınavdan tam not aldım, Eyvah, balonum patladı, Vay canına, ne kadar büyük bir kelebek . Nokta: Kardeşim bahçede oynuyor, Her sabah süt içerim

5. Olumlu: Bugün okula gittim., Parkta arkadaşlarımla oynadık., Kitabımı okudum. Olumsuz: Ödevimi henüz bitirmedim., Kardeşim sütü sevmez., Yarın yağmur yağmayacak., Bu kalem benim değil.

6. 1) b 2) b 3) d 4) a 5) b

7. 1) Ali okula erken gitti. 2) Zeynep defterini masaya koydu. 3) Küçük köpek bahçede oynuyor. 4) Bu kitabı kim okudu? 5) Bugün hava çok güzel!

8. 1) D 2) Y 3) D 4) Y 5) D